

Janus Kamban;

– Sum listamaður er ein altíð leitandi

DAGFINN OLSEN

Hóast hann hefur 85 ár á baki, so er hann enn spelkin á at lita og skilinum bilar einki. Ein hevði ikki mett hann at verið farnan um áttati.

Vit hittu Føroya elsta listamann, eftir at hann hevði fingið heiðursgávuna handaða og spurdu fyrst, hvussu tað kennist at fáa slíka heiðursgávu?

– Tað er júst sum við fót-bóltsleikarunum, tá teir verða spurdir; hvussu kendi tú tað, tá tú gjørdi mál? Tað er ilt at svara, sigur Janus Kamban og læt, men hann sigur, at tað fløvar at fáa slíka viðurkenning.

– Eg hevði ikki varhuga av hesum. Bárður (Jákupsson, blóm.) kom yvir til mín fyrradagin og boðaði mær frá, nú høvdu tey avgjørt, at nú skuldi eg fáa hesa gávuna. Nú fekk Regin Dahl eina heiðursgávu og eg helt tað vera sera vakurt og gott, at nú fekk Regin eina virðislon einaferð í lívinum. So hugsaði eg ikki meira um tað. Eg rokni við, at teir ætla, at hetta skal verða siður og tað verður helst úr øvugta endanum, ella hvussu ein skal siga, tí hvorki eg ella Regin gera tær stóru skreytnirnar longur, sigur Janus Kamban.

Hevur tað tyding yvir yngru listafólkini, at slík heiðursgáva er fingin í lag?

– Tað hevur tað helst. Tað fyrsta ein hugsar er jú, at tað eru so nógvir ungir listamenn, ið treingja kanska meira til tað, enn tit gomlu, men eg skilji, at nú er ein øðrvísi mentanarpolitikkur lagdur, og at teir yngru kunnu eisini fáa. Júst hvussu veit eg ikki, kanska eru grunnar, ið teir kunnu søkja, sigur Janus.

Hvat eigur ein at leggja dent á í mentanarpolitikkinum?

– Tað, at ein fær slíkan stuðul, sum hendan eg havi fingið, hevur sera nógv at siga fyri listina og listafólk, tí hjá listafólki er altíð ein ávis óvissa. Ein selur kanska eina mynd nú og tá. Listafólk hava framsýningar og nógv stríð, men selja

kanska einki. Men tey blíva við, sigur Janus Kamban, sum metir tað vera stórt framtig og sera tydingarmikið, at mentanarpolitikkurin nú er lagdur innan fastari karmar.

– Tygum vóru millum tey fyrstu í Føroyum, sum fóru av landinum at nema sær útbúgving. Krevur tað ikki ávíst dirvi?

– Eg var millum tey fyrstu, men ikki tann fyrsti. Fyrst fór Birgitta Johannessen, tað hevur verið fyrst í 20' unum. Mikines byrjaði á Akademínum í '28 og eg kom ikki niður til Danmarkar, fyrr enn í 1930 og byrjaði á Akademínum í '32, sigur Janus, sum nýtti tey fyrstu tvey árin niðri til at fyrireika seg at koma innar á Akademíið.

– Sum listamaður er ein altíð leitandi. Tíbetur hugsar ein ikki so nógv um umstøðurnar, tá ein er ungur. Er kanska meira upptikin av sær sjálvum og hugsar ikki um seinni avleiðingar og hvussu ein skal liva, sigur Janus Kamban, sum heldur, at í grundini hevur tað gingið so nokulunda hjá sær.

– Men, tað sum ein kallar forstáls, tað var jú ongan tíð serliga stórt, sigur Janus og nevni, at fyrst í öldini vóru ætlanir um at gera minnisvarða yvir Nólsoyar Páll. Nevnd var sett, men eingir pengar komu inn og einki kom burtur og børnini arvaðu nevndarsessirnar.

– Andreas Ziska kom so til mín eftir krigið og fregnast, hvat ein slíkur minnisvarði kom at kosta. Eg greiddi frá, at hann kom at kosta einar 100.000 krónur. Hetta vóru nógvir pengar tá og hann segði, at hann hevði tær ferðir í lívinum reist 100.000 krónur, hann orkaði ikki einaferð enn, so tað datt niðurfyr, men nú er so ein minnisvarði yvir Nólsoyar Páll reistur. Men nú eru eisini øðrvísi tíðir, nú er ansur vaktur fyri listini, metir Janus Kamban, sum metir forstáls og áhugan millum fólk vera munandi størri nú, enn fyrr.

– Fólk hava list hangandi inni í heiminum. Tað er heilt vanligt. Tað er ikki langt frá,

Janus Kamban fekk mikudagin heiðursgávu. Signar á Brúnni, landstýrismaður í mentamála, handaði heiðursgávuna á lítlari samkomu í Tinganesi.

at hetta er serføroyskt. Fólk keypa tað, teimum dómur. Kemur ein í eitt heim, so kann ein síggja ógvuliga

ymiskar málningar. Nøkur velja út og hava kanska gott eyga fyri listini, men ein kann koma í eitt heim og

síggja finar málningar og aðrar, ið hava minni uppá seg, sigur Janus.

Tygum nevndi J.H. Wessel, ið segði okkurt um, at á eldri árum frysti ein meira, enn ein sveittaði. Hvussu er støðan hjá tygum – eru tygum virkin?

– Nei, tað er øgiliga lítið eg geri. Vónandi verður betri, tá henda kalda og vátta tíðin er av, so kann ein aftur fara at fjasa inni í atelierinum. Eg eri ikki givin at arbeiða, men einki stórvægis er fyri framman, sigur Janus Kamban, sum mikudagin

fekk handaða heiðursgávu frá landstýrismanninum í mentamála, Signar á Brúnni.

Janus gleðir seg til ljósari tíðir, so hann aftur kann fáast við okkurt í arbeiðsholunum sínum. Ikki er ov nógv sagt, at við heiðursgávunum, ið latnar eru í seinastuni, tykist føroysk list eisini stevna móti ljósari tíðum.

Vit ynskja Janusi Kamban tilfúru við heiðursgávuni.

Súsanna Tórgard,
Tórþjorn Olsen,
Gunnar Hoydal og
Salvor Ellingsgaard
vóru millum tey,
ið heidraðu
Janus Kamban